

Näütlejä Karpovi Sten kodokandin näütlemisest

Kae lk 2

Kiränigu Inglüsmaa Vahtsõliinan umakeelist romaani otsman

Kae lk 3

**GPSi perrä sõitminõ
või olla paras lotõrii**

Kae lk 4

Võrol peetäs suurt latsifestivali

27. ja 28. hainakuul peetas Võro liinan Eesti kõgõ suurõmbat latsifestivali. Festivali aigu omma vallalõ tatrihuuv, filmimaja, fantaasiahuuv, eriprogramm om nuurilõ ja Tamula rannan tetäs sporti. Festivali teemaparkõn saa viil mäangi, eläjit ja tehnikat kaia ja uma mängumaa om ka peris väikeisile latsilõ. Kullõlda saa kontsõrtõ: timahavadsõ latsifestivali pääesinejä omma Alika ja Ant.

Ligembät teedüst saa kodulehe vorulastefestival.ee päält.

Harglõn tulõ üülaat

Timahavast Harglõ Umma
üülaata peetäs joba seo puul-
päävä, 27. hainakuul. Harglõ
kooli lähkül pedäjämõtsan om
käsitüülaat üten tüütarri ja üü-
kontsõrtõga. Üülaata kõrraldas
MTÜ Uma Kants, ligembät
teedüst saa internetist kodolehe
kotus.ee päält.

RAHMANI JANI PILT

Kogokunnafestivalil maalsõva latsõ kunstnik Navitrolla abiga pildi tuust, määne võinu olla Navi külä tulõvigun.

Paigavaimu täüs Navi kogokunnafestival

RAHMANI JAN

Puulpäävä, 20. hainakuul peeti Võro küle all Navi külän kogokunnafestivali. Festival olf esieräline tuu poolöst, et kava olf kokko säet paigavaimu tähtsäs piten ja suur osa olf kõrraldamisõ man nooril.

Kogukunnafestivali kava ol
kirriv: ol ütist vaibakuda
mist, perrepuið istutamist,
kastiautoga küllä pite sõit
mist, meisterdämist, spordi
mänge, tüütarri ja muud.
Uma kotus ol aoluujuttõl.

Üts põnnõv rändamine oll' paigavaimu otsmisõ matk, kon Allasõ Tiia ja Parhomenko Maara iistvõtmisõl käuti müüdä Navi küläga kõude-

Seto kuningriigi päiv om 3. põimukuul Obinitsan

Timahavanõ Seto kuningriigi päiv peetäs puulpäävä, 3. põimukuul Obinitsan. Kuningriigi päivä peetäs joba 31. kõrda ja seo om täämbädse ao Setomaa kõgõ tähtsämb sündmüs ja kõgõ suurõmb setodõ kokkotulõk.

Kuningriigi päeval mars
Seto sõavägi, mass Seto raha
ja valitas veini-, ollõ-, hansa-,
sõira-, leevä-, piiragu- ja näpu-
tüümeistre, pillimehe, tandsja
ja laulja. Nigu egän kuningrii-
gin, om setodõl kah uma kun-
ning, eeposõ kangõlanõ Peko.
Legendi perrä puhkas Peko
Petseri liivakooban ja saa ei esi
kuningriiki valitsa. Tuuperäst
valitsõs setosid timä nimel
ülembsootska, kiä valits maa-
ilma kõgõ demokraatlikumba
moodu perrä: valitus saa tuu,
kink ette tegünes kõgõ pikemb
tugõjidd rivi.

UL

Süük õks sünnüs söögi pääle

RAHMANI JAN

**Seo nädälvaihtus peetas üle kõgõ Rõugõ valla kodo-
kohvikidõ päivi. Kokko võtt
päivist ossa 20 kohvikut,
kõik nä omma vallalõ 27.
hainakuul ja osa ka päiv
ildampa. Tego om «Tartu
2024» põhiprogrammi
sündmusega, mink hõigulausõ
om: «Süük õks sün-
nüs söögi pääle.»**

«Minevā aasta olf mi vallon Pärnapuu Sirje iistvidämisel kodokohvikidõ päiv Rogosi kandin, kon prooviti seo är,» seletäs päivi juht Kivistiku Maris. «Periselt omma kodokohvikidõ päävä, miä Hiiu- maalt pääle naksi, üle Eesti väega populaarsõ ja egä vald taht umma päivä tetä. Inemise tahtva jaka ummi aia- saaduisi, tetä uma käe perrä süüke, näüdätä tuud, mis meil tan maal om. Ja inemii- si, kes liinan eläse, huvitas, miä maal om. Nimä käävä maal nigu muusodumin ja kaesõ maaello. Kodokohvi- ku tetäs vallonlõ tuuperäst, et

RAHMANI JANI PILT

Rõugõ valla kodokohvikidõ päivi projektijuht Kivistiku Maris.

jaka söögielämust,» kõnõlõs tä.

Nii tegevägi seo puulpäiv
Rõugõ valla esi paigun uma
ussõ vallalõ 20 kodokohvikut
ja egä kohvik om ummamuudu.
«Om Eesti süüke, om Itaalia
ja Lõuna-Ameerika süüke, om
esi stiile. jahimehe kohvik –

midägi kõikilõ. Om ka vaimsõ tervüse kohvik, kon saa vaimu- süüki. Om klavõrimuusikat ja kunsti. Seo om tõsinõ kogo- kunnapido,» lüüd kõrraldaja.

Rõugõ valla kodokohvikidõ päivi aigu om huviliidsil esieräline võimalus trehvädä Kangsti

küläpidolõ, kon ast üles sim-
manibänd Kõhukesed. Et
üts kohvik om hinnäst pido-
platsilõ vällä kuulutanu, om
pidogi kodokohvikidõ päivi
kavva saanu. Kodokohvikidõ
päivi kõrraldas tsihtasotus
Rõuge Valla Turism.

MTÜ Vana-Võromaa Käsitöö esindust Võro Ideekuan Vabadusõ uulitsal om nüüt lihtsamb üles lōudā: kirivā juunligadsõ vaiba veevā uulidsa päält õkva esinduse ussõ mano. Silmā jāās viil peris suur kinnas, mink kirju sisen omma pilditegemise-kotusõ. Fuurõga ristii veeren saīs pistü vähälikumb kinnas, mink päkk juhatas huvilidsõl kõrraga õigõ tsihi kätte. Käsitüeesindusen saa nātā vällāpanõkit Võromaa käsitüumeistride tettüist asjust ja säält võit lōudā hää kingitües vai meeluseõ.

UL

Egäl puul sünnüs midägi

Kesksuvõ aig. Midägi sünnüs egäl puul. Kongi uut talorahvas liinast külälidsi. Kongi omma kunstinäütuse vällä säetü. Kongi tetäs tiatrit, kongi mängitäs pilli ja laudas. Kongi tahtva inemise umma kokakunsti proovilõ panda ja tegevä uma kodokohvi-ku vallas. Kongi kõnõlõs kiäki küläjuttu. Tuujaos, et kõik kultuuripäälinaaga köüdetü üritüse osaliidsi saanu, pidänu olõma 11 miljonit inemist.

Kongi pandas valitsust kokko ja märgotõdas, kost riigi üllenpidämises rahha mano tulnu, määndsit massõ nõsta ja määndsit tegemiisi veidembäs võtta. Kongi otsustas üts vana miis, et ei kandideeri suurõ riigi presidendis.

Kongi omma inemise, kiä nägevä kökkõ tuud, miä sünnüs, nigu kavvõmbast. Nimä tahtva lihtsäle mõlota ja kõgõst taast trallist puhada. Võiolla vahapääl mõnõ raamadu lukõ vai mõtsa ala kikkasiini otsma lonki.

Sääne om taa kesksuvõ aig, ku egäl puul midägi sünnüs.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja:

Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja:

Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja:

Laivi Org, laivior@gmail.com

Latsinuka toimõndaja:

Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja:

SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

MERILAI ARNE PILT

Tükü autor Ilvese Aapo esietendusel.

Leevil kooritas Sibulat vallas, a silmävett ei olõ pelädä

Süasuvi tõi Leevi küllä parra plahvatusõ: käümä lätõ muusikalinõ suvõtük «Ivan Narodny – mees, kes luiskas tõde». Arvada om võõramaaperätselt ütelden San Leevi üts parõmbit kotussit, kon Sibula Jaani ali Narodny Ivani luku kõnõlda. Sündü miis jo Leevilt ütesä kilomitret Rāpinā poolõ – Vilustõn.

Kimmäle tulõ kittä түkü luujit üte eesti aša ajaja ello herätämise ja tulõvalõ põlvõlõ tutvas tegemise iist. Saman om multi-kulti-inemiisist rassõ tiatri vormin paari tunniga tävvelist pilti luvva. Nii et parõmba arvosaamisõ huvidõn mass inne tiatriõdagut Jaani kotsilõ veidükese kas veebist perrä uuri vai seekõrd siski ka kavavihk osta.

Ku himoga ütente gemine iks häste vällä paistus, sis kaeja süä sulas – sinnä ei olõ

midägi tetä. Nii om seo түküga kah: muusiga- ja tandsunumbro hoitva huugu üllen, nii mõnõki ütlemise ja aoluu lidsi tegeläisi lavalõ jõudmisõ sundva suunukka ülespoolõ nõstma, veidükese võro kiilt Jaani naasõ Pauline suust kõüt түkü Vana-Võromaa külge. Ku päivä andas, helkäs lava takan puiõ vaihõl Võhandu ja nigu ankurdas tiidmist, et sama jõõ viijuusku om üle saa aastaga tagasi silmänü nimitegeläne kah. Vaihõao täütvä hää ja parõmbaga lähikunna söõgi- ja joogipakja ja lämmi kogokunna-tunnõ lätt viil süvembäs.

Eesti asja tulõ kahtlõmalda ajja vahetpidämälä. Mu hindä süämen etendüse lõpus lavalaiudsõ rahvuslipu lakjatõmbaminõ seod tunnõt siski suurõmbas ei tii. A lipumerd kaiõn om muidoki rassõ istma jäiä...

Sibula Jaani elokäügile saa Leevi külän kuun täämbädsega üten ellä viil kolmõl õdagul.

KABUNA KAILE

Karpovi Sten: looda, et mi seltskunnal tulõ hää kokkomäng ja paikkund saa inämb tähelepandmist

Täämbä, 25. hainakuul esietendüs Vahtsõliina kandsin suvõlavastus «Salakuulaja Vastseliinas». Lavastus om tetü Koorti Erkki sama päälkiräga romaani perrä, püüne pääle säädjä om Tagametsa Tarmo. Ütte pääossa mäng lavastusõn Võrolt peri tunnõt näütlejä Karpovi Sten, kiä vastas no mõnõlõ Uma Lehe küsümüsele.

Kuis om uman kodokandin mängi?

Üle pikä ao om hää olla jäl koton tagasi. Seo tüü tegemise man om väega hää külg tuu, et ma saa häste pallo umatsidõ man kävvü, midä harilikult Pärnun tüütäden jääs veitüs.

Kedä Sa seon түkün mängit?

Mängi palvõrändäjä, kiä seo luu kontekstin om üts päämine niiditõmbaja. Ma väega täpsele tuust kõnõlda ei saa, selle et tä om üts juhtfiguur ja luu huvidõn ei saa ma ette är kõnõlda tuud, midä timä periselt tege ja tähendäs. A taa om üts miis, kiä om tulnu kätte masma.

Midä Sa seost lavastusõst loodat ja oodat?

Looda, et mi seltskunnal tulõ väega hää kokkomäng. Ja et inemise, nii ligembält ku kavvõmbalt löüdvä üles tii Vahtsõliina ja tulõva meid kaema. Ma looda viil tuud, et seo piirkund saa edespite inämb tähelepandmist, ku tä siiaamaani saanu om. Huvitav om seo, et joba parhilla om egä päiv tan väega pallo turistõ liikman – ma es mõistnu säänest asja arvadagi. Looda,

RAHMANI JANI PILT

Näütlejä Karpovi Sten.

et taa lavastus tõmbas seo paiga viil inämb siseturistõ kaardi pääle.

Kuis Tagametsa Tarmoga om kuuntüüd tetä?

Tarmo om jo tuu inemine, kiä üten Tubina Taagoga mullõ umal aol seo tiatripisiläse sisse istuf. Ja pikä ao takast jäl kok-

ko saia om väega hää. Üttepite om tä mullõ olnu oppaja, ka parhilla om tedä väega põnnõv kõrvalt kaia: miis, kiä mõist suuri rahvahulkõ tan Vahtsõliina piiskopilinnusõ nõlva pääl rahuligult, närvi minemälä liiguhta. Egälütel sääne asi häste vällä ei tulõki, nii et om ka parhilla, midä oppi.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas
perekunnanimmi periolõmisõst
ja tähendüsest.

Sibul

Seol nimel om Eestin kandjit 311. Tartu- ja võrukeelitsel varjantsil *Sipul* om kandjit õnnõ katõssa. Vähä levinumb om *Sippol* 14 kandjaga, viil omma olõman *Sippul* (9) ja *Sibbul* (9). Seost nimest om Eesti perekunnanimeraadu käsikirän kirutanu Kallasmaa Marja. Nimi panti umbõs 30 mõisan, minkast umbõs 26 olli Liivimaal, noist ummakõrda 11 Tartumaal.

Vanan kiräviien algkuju olli päämidselt *Sibbul* ja *Sibbol*. Selgele välläütlemise p-d näütävä nime *Sippul* ja *Sippol* olli Sangastõ kihlkunna nellän mõisan ja Vahtsõliinan. Keeni mõisan panti hingelugõmistõ *Zipul* [tsipul], tuu om samma muudu nigu latgali keele sõna *cibuls*, poola *cebula* ja ukraina *цибуля*. Kerikligult sõski *ts*-ga nimme meil mitte kongi es kirotdõda.

Võrumaa Sibula nimi sündü kuvvõn mõisan. Üts olf Harglõ Taheva, pere Savikõrdsi mant. Tõnõ olf Kanepi Hurmi mõisa, kon Sibula nime saiva Saia Saamo latsõ Ann, Jüri ja Mai. Poig Jüri vei ka nime edesi. Kolmas olf Võru mõisa, kon Navi ja Kääpä külän panti edimält *Sibbula*, joba pruukmisõn

lisanime perrä. Üts Navi Sibulidõ poigõst lätõ küländ varra edesi Rāpinā Veriora mõisa Vilustõ küllä, kon näide edimäst talukotust tundaski nimega Sibulamäe.

Nelläs kotus Võrumaal olf Vana-Antsla mõisa, kon nimi algkujul *Sibbol* panti põlitsõ Sibula talu perrä (Ähijärve lähkүн) küländ suurõlõ suguvõsalo. Viies kotus olf Vahtsõliina mõisa, sääi sai nime *Sibbul* õnnõ üts Rogosist sissetulnu pere Plessi külä lähkүн Lissari külän, a nime *Sippol* suurõmb suguvõsa Hino ja Häärmäni külän.

Viil omma Rõugõ kihlkunna Sibula. Vahtsõ-Kasaritsa mõisan pand pastor Marpurg Sibula Jüri poja Piitre perrele väärnime *Sibbul*, a ildamb jäi näil iks vist pääle mõisan pant nimi *Tamm*. Tuu-iist Rogosi mõisan panti kimmäle *Sibbul*, õnnõ hinge-lugõmistõ 1826 kirutõdi viaga: *Sibbal*. Sõski või olla, et mõlõmba Rõugõ Sibula nime omma täämbädses vällä koolnu.

Sibula lisanimi Lõuna-Eestin om paiguldõ küländ vana, näütüses 1638 elli Rõngu Pühaste külän *Sibbul Jürgen* ja Vanan-Antslan Iiperä külän *Zipul Tydt*.

Inne ku suurõmbas nimmi eestistämises lätõ, olf nimi Sibul joba 1934. aastagal keelunimekirja pant, tuud es tohe ilma mõjuva põhjusõlda võtta. Küll olf üts nimemuutminõ, kon Sibula asõmalõ võeti Sumarik.

SAARÕ EVAR

Mille Sa elät ja tüütät Pärnun?

Seo om esi niimuudu paika loksunu. Ku kuul sai lõpõtõdus, sis meid terve kursusõga sinnä kutsuti ja seo pakmisõ mi vasta võtsõmi. Seo olf sääne võta vai jätä pakminõ, et kas tulõti kõik, terve kursusõga vai ei saa kiäki tüüd. Sis mi näütlejä sinnä kuun lätsimi ja kuigi olõ uma elo sääi sisse säädñü. Vahapääl pruuvsõ paar aastakka tüüd ka Tarton Vanõmuisõn, a kutsuti Pärnulõ tagasi ja elokõrralduslidsõlt sobisi tuu variant tuul aol parõmbalõ.

Kas Pärnu Endla tiatri om hää tiatri?

Kimmäle. Sääi om väega tukõv trupp, om väega hää päänäutejuht. Ja Pärnu om kaemalda mõnõlõ eelarvamisõlõ väega mõnnus liinakõnõ. Vällä arvat suvõaol om tä sama rahulik liinakõnõ nigu Võro, sääi om väega hää last kasvata. Om pallo rohilit ja parkõ, kon jalota ja rattaga sõita.

Ku pallo Sa tiiat Võromaa kultuurielost?

Peris veidü. Hariligult siia-poolõ kahõs ei kae, olõ-i aigu. Ja ka koton käümüisi om perämädsel aol väega veidü olnu. Tuuperäst omgi väega hää, et tüü om minno siia toonu, ei saa üteldä, et ei olõ aigu. Poolõ tunni kavvõdusõl tast eläs sõsar ja neläkümne viie minodi takan om imä – tuu aig tulõ iks löüdä.

Küsse RAHMANI JAN

Kanepifestivalil kõnõldi Kanepi kandi nimmist. Minevā nädäli lõpun Kanepin peetü Kanepifestivali üts osa olf konvõrents, kon kõnõldi ja opiti tarkuisi kanepist ja Kanepist. Konvõrents naas pääle 19. hainakuul, ku samal aol kontsõrdiprogrammiga olf Jõksi järve veeren Kanepi kandi perekunnanimmi tüütärõ. Võro instituudi nimeurja Saarõ Evar ja Fastrõ Mariko pei sääi huviliidsilõ lühkü loengu ja aviti selgust saia esi perekunna- ja talonimmi saamisõst.

Tüütärõn kõnõldi, mink poolõst omma Kanepi kihlkunna antu perekunnanime esierälidse. Perekunnanimmi andsõ Kanepin pastor Johann Philipp Roth joba 1809. aastagal ja tä olf tuu poolõst Eestin edimäne. Tuul aol viil üleüldist perekunnanimmi andmisõ kohustust es olõ.

Kõgõpäält kõnõldi, mink perrä Roth nimmi andsõ ja kuis täl asi vällä tull. Näüdäti ka mõnt lätet, kost saa hindä nime kotsilõ edesi uuri. Päält tuud seletedi huviliidsilõ näide hindä nime tähendüst ja vastati küsümüisile, miä pututi nimmi egält puult Eestist.

Sissejuhatavat loengu muudu juttu kullõl paarikümne inemise ümbre ja säält edesi lätõ nigu tohtro vastavõtul, kon «tohtros» olliva kats kotussõnimeurjat: inemise oodi järekkõrran, vastavõtulõ saanu istsõ tooli pääle tohtro kõrval, ütli hindäle huvvi pakva nime ja näile anti tuu kottalõ teedüst. Kukki hulk teedüst om netin olõman ja tüütärõn opati, kuis tuud esi üles löüdä, massõ õks tüütarrõ tulla, selle et Mariko ja Evari abiga saiva nii mõnõki nime tõsõ tähendüse, ku edimält arvatu, ja egäsugudsõ kõrvaküsümüse saiva kah seletüse. Pallodõ nimmi aoluu ja tähendüse kotsilõ saa lukõ Eesti perekunnanimmi raamatust, miä ilmus paari aastaga peräst.

LAANÕ TRIINU jutt ja pilt

Inglüsmaal umakeelist romaani otsman

RAHMANI JAN

Ku tsipagi võimalust, mass suvitsõl aol kõrras hinnäst kongi kavvõmbal tuuluta. Esieränis hää om sääne tuulutaminõ sis, ku sääal kavvõl mõni uma inemine liin uutman. Mi reis Inglüsmaalõ täütse uma tsihi tävveligult: sai nätä hulga vahtsõt ja tsipa ka hengevärinat tunda.

Tuu olf nii aasta iist, ku Laanõ Triinu (kiä teedüperäst om kõva lobamokk) kõnõf mullõ, et nä Allasõ Tiiaga plaanva minnä küllä võro kiränigulõ Holtsi Leilalõ, kiä eläs joba perämädse paar-kümmend aastakka Inglüsmaal Newcastle'i (Vahtsõliina) liinan. «Võtkõ minno kah ütten,» palssi, silmä likõ.

Piimäkuu lõpun ollimigi kolmõkõisi uman kodolinnujaaman Riia liina takan. Autot parkõn tullf telefoni pääle sõnnom: linnuk lätt vällä ildampa. Tiidsemi, et pakõmi kodomaa lämmä iist tsipa külmembä ilma kätte, ja no olliki edimädse pilve mi reisi pääle kogonõman. Ümbreistmise aig Frankfurdi olf õnnõ üts tunn, miä tähend, et võimi järgmädest linnukist maaha jäiä. Jäimiki.

A ku sul om ettevõtmist ja keele suun, saat kõgõ rassõmbastki üle. Mi trampsõmi uma puingluse keelega linnufirma kassa mano, oodimi pikält umma aigu ja saimi vahtsõ piledi. Õnnõgi mitte Newcastle'i liina, a Šotimaa pääliina Edinburghi. Säält pidi buss minemä ja ku kõik laabus, olõmi üüse joba uman tsihtliinan. Muidoki es laabu midägi, tuu linnuk jäi kah ildas, nii pidimi Šotimaa pääliina uumajalõ jäämä. A jälleki: ettevõtja inemise saava egäl puul toimõ.

Järgmäde päävä lõuna-aigu ollimi bussiga Newcastle'i liinan ja bussipiätusen uutso meid Leila miis Paul. Ollimi pääsnü!

Newcastle om liin Tyne'i jõe veeren. Liin om katõl puul jökõ, nigu mi Tarto vai Vahtsõliina. A sääal liinan (vai sis piirkunnan) eläs peris hulga rahvast, mi miljoni inemise kandin. Huulmada tuust ei tulõ pääle hirmu, et keski su jalgu ala tramp, innembi om tunnõ rahulik, nigu tansaman kodotsõn Tarton. Üle jõe vii hulga sil-

du ja jõe viirt pite saa peris pikält patsiiri.

Edimädsel õdagul näüdäs Leila meile mitund liina parki. Tulõ tunnista, et mi ettekujotus väega kõrrastõduist parkõst es piä paika: pargi olli tsipa mõtsigu, täüs läbisegi kasuvit ja häitsvit puid-puhmõ, väikeisi hainamaid. Inglüse morro joht silmä es jää.

Et olf puulpäävä õdak, veivä Leila ja Paul meid Inglüse publikultuuri kaema. Parasjago kanti telekast üle jalgpalli (õnnõs Inglüsmaa tuu päiv es mängi), nii et saimi tsipakõsõ nätä tuud, kuis ingläse jalgpalli kaesõ. Peris kõva helüga kaiva!

Leila vei meid tuu kolmõ päävä seen viil mere viirde, turu pääle ja keskliina ja tekki meile mõnt umma sõpra tutvvas. Mere veeren olli väega võimsa pikksilmäga priitahtligu, kiä näütsivä huviliidsilõ, kuis hülgepere kivi pääl peesütäs. Tuu olf väärt kaeminõ. Mere veerest löüdsõ paar kõrralikku kaarnakivvi, tsukski nuu hindäle karmanni, vast lätt kuna vaia.

Periselt olfgi meil üts salatsiht kah seo reisi man. Tahtsõmi Leilalõ kõnõlda, et meil Võromaal käü võrokeelidse romaani võistlus ja kõik võro keelen kirotaja võinu pruuvi sinnä midägi saata. Periselt Leila midägi es lupa, a üte õdagut juttõst ja mälehtüisist kerisi üles peris mitu hää romaani mõtõt. Loodami, et midägi tuust kõgõst jõud kunagi paprõ pääle kah.

Reisist kõnõldõn ei saa müüdä minnä süümisest. Suurõn liinan om hulga söögikotussit ja mõnõn kävemi seen kah. Söõgi olli Newcastle'i liinan hää ja hinna umbõs säändsesama nigu meil. Tsipa pelksi, et inglasõ joova löüget õlut, a tuu es olõ peris nii, õlu olf iks kah jahhelik, nigu meilgi.

Pruuvsõmi hinnäst umal reisil üllen pitä nii, et kellelegi pallo tullü es tennü. Piaaigu lätõs tuu vast kõrda, õnnõgi Leila ja Pauli kass Garfield olf mi külänküügist nii herevil, et es tulõ sängü alt vällägi. Kolmandal pääval julgu tä siski kõrras diivani pääle tulla. Vast tundsõ är, et läämi pia minemä.

Tagasitiil pääl inämb suuri vipõruisi ette es tulõ. Saimi passi puul päivä Frankfurdi ja et mitte tuud aigu linnujaaman maaha istu, teimi üte metroosõidu keskliina, kon üte korgõ maja katussõ päält suur

Reiselsildsildse Rahmani Jan, Laanõ Triinu ja Allasõ Tiia ütten vastavõtja Holtsi Leilaga Newcastle'i liinasüämen.

Kesk liina jõe veeren om Balti jahuveski ja põhjus om tuu, et sinnä tuudi vannul aigõl Baltimäiõst pallo villä, midä sääal jahvatõdi. Parhilla om tuun majan kunstikeskus.

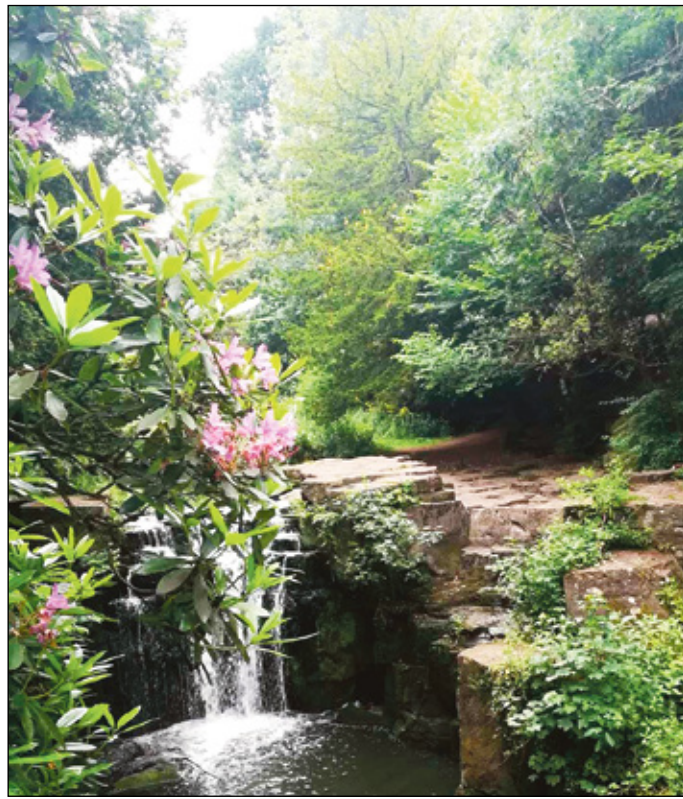
Newcastle'i keskliina kõgõ tunnõtumb kotus om sammas Inglüse ütiskunnategeläse ja poliitiku Charles Grey avvus. Paikligu rahva jaos om tuu kokkosaamiskotus, midä kutsutas lihtsäle «monument». →

Frankfurdi liin kätte paistu. Tsipa segähüst tull linnujaama tagasi saamisõga, selle et vahepääll olf meeles länny, kohepoolõ linnujaam jääs, a tuugi segähüs sai uma lahendusõ.

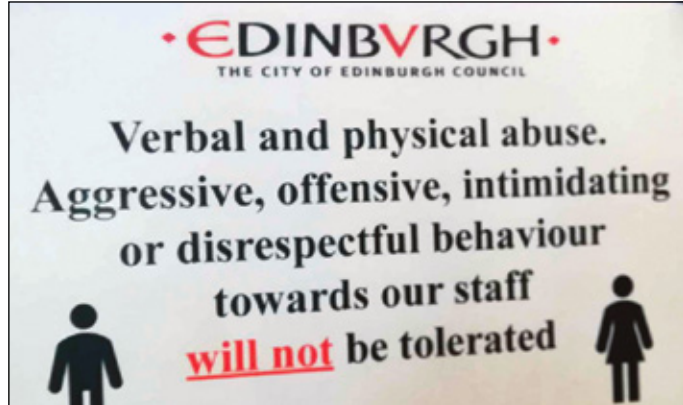
Kesküüse ollimi joba kodotsõn Riia linnujaaman ja kellä nelä aigu hummogu Võromaal. Usu, et luutus, et keski meist neläst umakeelidse romaani kirotamisõ pääle tõtsitsõmbalt mõtlõs, om pääle taad reisi karvavõrra suurõmb.

Nii Edinburghin ku Newcastle'le'naas silmä esi sõnno ja kujondusõga sama sõnnom: mi ei kannata määnestki vaimsõt ei füüsilist vägivallada. Mõnõl puul olf viil man hoiatus, et kutsutas kipõst politsei. Paistu, et tego om ütiskundligu vastanakkamisõga vägivallalõ, midä järeiligult õks kongi om, kuigi meile midägi säänest silmä es jää. →

Pargi olli Newcastle'in kodotsõlt mõtsigu.

Kümme koto

Pensionär URMI AILI tulõtas miilde, määndse omma nuu paiga, kon tä elänü ja midä kodos nimetänü om.

Edimäne kodo

Mu edimäne kodo olf sünnükodo, täpsehe ütelden imäkodo. Sääne väikene vana pal-kõst maja, millel olf üts uss. Kalitorist hääd kätt jäi elotarõ, õkva olf küük ja kurrakätt laut.

Mi kodo olf kesk Perä küllä. Kõigil külän olli uhkõ huunõ, kon iks lauda, küünü, kuuri ja sanna saisi elomajast eräle.

Külärahas kutsõ mi majakõist väikus majas. Är mi neläkeisi sinnä mahtumi.

Selgehe mälehtä umast elost edimäst asja, ku olli nelä-aastanõ. Imä olf laudpõrmandu helles küürnõ, kõo olli tarrõ tuudu ja mul lõigati hiussit. Imä pandsõ hiussõ inne lõikamist pletti. Mul om viil prõlla tuu helekõllanõ plett alalõ.

Sõsaraga sai pallo välän juuskõ ja mängi. Esieränis põnnõv olf õdagu, ku hāmārās lätõ. Sis saiva puu ja puhmo kujjõs, kedä vähäkene pelksit kah. Mõni kõvvõr puu olf nigu nõid ja puhm nigu susi.

Latsõn tekkü mitmit küsü-

miisi. Nigu näütüses: kohe lätt päiv? Imä ütelf kül, et päiv lätt õdagu mõtsa taadõ magama. A mul olf vaia toda asja esi perä uuri. Naksi pääväga ütten kõndma kotost üle niidü mõtsa poolõ. A mu väiku jala es jõvva pääväga sammu pitä ja inne, ku ma mõtsa mano jõudsõ, olf päiv jo latvu taadõ är kaonu.

Et naabri olli küländki kavvõn, saiõ umaette olla, nii et kiäki es sekä.

Olf kats kotust, kon mul lõ miildü olla. Üts olf kõivõ man laia lapigu kivi pääl, kon ma mängse kuusõ- ja pedäjakukkõga. Tõnõ kotus olf kiviunigu otsan. Sääl olf egäsugutsit kivve: kül suuri, väi-

keisi ja värviliidsi. Mõnõ kivi, mis päävä käen helge, olli mu meeles kalliskivi ja osa esiki kullast. Kivve vaihõl elli pallo sisalikkõ. Mõni olf ilma hanalda. Esi märgoti, kuis sisalikulõ vahtsõnõ hand asõmõlõ kasus. Mõnikõrd joosi sisaligu üle mu pallidõ varbidõ.

Meil olli eläjä ja imä-esä käevä niidü pääl haina niitman. Latsi tüü olf hain lakja lüvvä. Tuu niit olf keväjä väega illos. Sääl häitsi pallo kullõrkukkõ ja pääsüsilmä.

Prõlla om niit võsso kasunu. Mõni kullõrkukk viil häitses, a pääsüsilmä omma peris är kaonu.

URMI AILI

Mu edimädsen koton olli meil egä aasta tibupuja.

Muudsa mudsuga mualumpi

VÄLJANDU ELLEN

Mu-vannudsõl korgõmba koolitusõga kodopernaasõl om kõiki naidõ tehnilidsi viguridega küländ rassõ toimõnda. Piässi siski insinõri magistri-kraadi mano hankma.

Kergendüses om kuulu perrä, et noorõmbagi inemise vaihõl massinidõga patisaisu jääse. Nä mõistava ei inämb ilma GPS-ildä imä-esä kardohkamaa päälegi sõita. Mõni miis ei jõudvat ilma kepsolda uma naasõ mano sängügi, olõvat essünü noorõ naabrinaasõ mano.

Mõnikõrd jälki ollõv teno kepsolõ tultu maaha mualumbin vai kogoni järve sillen viin.

Et kepso juttu taso ei kõgõ puhta kullana võtta, om hindälegi paari seigelüse perrä tiidä. Ütte juhust olõ õi imehtä. Juhtu tuu kongi Saku kandin. Sääl noid viguriliidsi viaduktõ pidä, külh taiva, külh kraavi poolõ upakilõ. Maainemise kaal rassõst tüüst kangõ, käänitele ei nigu tsirkusõvõimlõjal, et noid sato juhatusõmärke lukõ. Loodat õks korgõ intelligentsusõga GPSi pääle. A tutkit, tuun kottan es kannahata kepsokõnõ kah kõiki noid hõõritämiisi vällä ni lätõ ullis. Nakas esi nigu tivoli ilmaratas püürlemä.

Ku pildi pääle kaiõ, lätõ hindälgi süä kufas. Vissi sis

KOHA LENNA TSEHKENDÜS

kipõlõ uma kodopernaasõ saisu nukka, naksi esi kaardilugõjas. Käänühteli pääd ni loi kipõstõ oppusõsilte. Toimõ ma tulli ja õigõ otsa pääle mi saimi, olku mu mudso tennät. Kuiki kaalavalu hinnaga.

Tõõnõ käkk juhtu tansaman «lõunõmaal», nii et kipõn häpegi om. Sõidimi Vastsõ-Kuustõ laadulõ. Tuu asõmõl, et tutvat tiid pite minnä, saiõ minkagi-peräst luulõlidsõmp valitu. Võtimi kepsokõsõ abis, tä laulsõgi

ilosahe, lust kullõlda. Nika ku kasse mõtsa vaihõlõ ruusatii pääle käändä.

Ma tsäugahti külh kõvva: olõ-õi õigõ, olõ-õi õigõ. A taa-du ühmäs, et olku mul supileeme kiitmisen kas vai doktori-kraat, tan nimmas keps must parõmbihe. Nojah, ma püssügi vakka, nika ku keps kesk ilosat mõtsalaendikku hõisaõ: olete saabunud sihtkohta!

Olõ es mõtsmaasikidõ aig kah, et kotus kätte näüdädä.

Tuuperäst lätõ ku silmämülku tuu ütlemine, et kaõrõõm om kõiksõ suurõmb rõõm. Ma kõkuti iks tävve ravvaga, nika ku esihindä tarkusõst asfaldi pääl ni õigõn tsihin ollimi.

Tuust pääle om mu kimmäs parool, miä kõlbas pruuki egä kõrd, ku määnegi Hiina teh-niga vitin võlss püürüisi nakkas tegemä, et «üle arvõlavva iks ei võta». Päälekauba: olõ ei vaia elektrit ega akusüäme laatmist.

Ubinist ja...

Siiäni om meelen tuu esieräline juhus latsõiäst. Suvõl juusksõmi pallidõ jalguga. Ku peris ausalõ ütelde, sis meil olli jalan kurõsaapa, nuu põlvini kipitsevä seere. Suur tuu hädä es olõ.

Tuukõrd kõndsõ ütsinde ilusõ häitsvä haina seen Mäesilla mäe põllupindre pääl ja astõ siididse jäneseпоiskõsõ pääle. Muiduki hiitümi mõlõmba, a õnnõs es saa jänesekeene vika.

Kipõstõ karaõ tä umma tiid.

Nüüd, vanan iän, om hää latsilõ-latsõlatsilõ võlssi, et meil Haavistun olõgi nii pak-sult jänesisid ku uibu all ubinid.

PANGA MILVI

Kuis taa sugu selges tetti

Vinne aigu olõ pallo põllu-tüükuulõ, kost tulf perädü hulk asatundjit. Nuu olli

sõs elu edesi viijä maal. Om miiki perren noid mälehtüisi noorist ja tublidõst opjist.

Noin koolõn olli oppaja iks kah tähtsä ja targa ja pand-sõva kapaga mõistust päähä. Tuukõrd olõ jutus sääne tee-mä: kes om pull?

Tulõvadsõ zootehnigu kuls-siva ja teivä märkmit kah. Oppaja mugu selef ja selef ja küsse lõpun, kas asi selge.

Üts pikk loikam nõstsõ kätt: «Ütelge, pallo tuu pulli suguelund kaald?»

Tuupääle lätõ oppaja näost vereväs ja pomisi midägi. A küsüjä es saa rahhu ja kost-sõ: «Ma iks mõtli, et ku tuu organ om lõõgivalmis, pallo sõs?»

Tähtsä ja tark oppaja mõistsõ hinnäst vällä kee-ruta. Et umin varatsõm-bin juttõn olõ tä kõik aig määndsitki protsente ette andnu, tulf seogi vastus jäl protsenten.

RAUDKATSI ENE

Latsilõ

Vastus saada üte nädäli joosul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiga: Uma Leht, Tartu 48, 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit vällä-andit.

Latsinukka tugõva Võro instituut ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus: 7 võlssi ja 5 õigõt vastust.

Avvohinna saa HEINMETSA HUGO (13) Häätaro küläst.

Täüdä' är' seo suvõ bingo.

Ku saat bingon üte ria kokko üllest alla, kuralt puult hääle vai liuhka, sõs vastussõs saada' meile tuust pilt (foto vai aolehe vällälõigõ').

OLÕ TSUKÕLNU JÄRVEN	OLÕ SÖÖNÜ AIAMARJU	OLÕ SAANU VIHMAST LIKÕS	OLÕ NIITNÜ HAINA	OLÕ VALANU LILLE VAI AIAKRAAMI
OLÕ AIAN KITSKNU	OLÕ KOŘANU PÄHNÄ-HÄITSMIT	OLÕ SÖÖNÜ MÕTSAMARJU	OLÕ KÄÜNÜ REISIL VÄLÄMAAL	OLÕ SÕITNU JALGRATTAGA
OLÕ KOŘANU VAASI NIIDÜLILLE	OLÕ SÖÖNÜ VÄRSKIT KURKI	OLÕ KÄÜNÜ PALLIDÕ JALGUGA	OLÕ LUGÕNU RAAMATUT	OLÕ TSUKÕLNU MEREN
OLÕ MAAHA LÖÖNÜ MITU KIHOLAST	OLÕ KÄÜNÜ SAVVU-SANNAN	OLÕ KAENU SUVÕTIATRIT	OLÕ KOŘANU KIKKASIINI	OLÕ KÜDSÄNÜ GRILLI PÄÄL LIHHA
OLÕ KÄÜNÜ REISIL EESTIN	OLÕ NUHUTANU LILLIHÕNGU	OLÕ KÄÜNÜ KALAL	OLÕ TSUKÕLNU JÕÖN	OLÕ REMONTNU MIDÄGI

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Piibli piät pään olõma

Vanõmb maanaanõ eläs ütsindä. Miis om ammu koolnu, latsõ Eestit piten lakja. Esi piät toimõ tulõma ja tä tulõ kah.

Ütspäiv, ku poja pere väikeisi latsiga külän olõ olnu, kai tä, et huuv om väega egäsugumast asku täüs. Memm võtsõ kraam-misõ ette.

Keset tüühuugu es panõ tä tähele, et külälise olli tulnu. Nä olli kolmõköisi, kats olli küländ vagadsõ, a üts olõ nigu võimu-kas. Tä küsse, kas ti ülepää olõti piiblit lugõnu. Piiblinäütä-

jide tsiht olõ väärt teos maaha müvvä.

«Mis tan lukõ, mu esä ütelf, et piibli piät pään olõma.»

Ja tä naas mi esä palvõt ette vuristama. Tälle tundu, et jutt sai väega lühku ja lugi tõist kõrd kah. Lugõmisõ aol olõ memm silmä kinni pitsitänü, et segämäldä lukõ. Ku tä silmä vallalõ tekä, näkk, et seltskund astõ vartest vällä. Tä olõ rahul, et kiäki tä aigu ei viidä. Taivahe olli tummõ pilve tekkünü – viimäte jõud inne vihma hoovi är kraami.

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Esihindä puhkus

Ma kuuli raadiost, et elo om kõrrast kipõmb, a inemise liigutasõ hinnäst kõrrast veidemb. Ma mõtlõ, et nuu asä omma nigu kõüdedü anoma. Ku rohkõmb liigut, tiit füüsi-list tüüd vai kõnnit niisamma mõtsa vaihõl, om sul veidemb aigu vahti telehvonn. Tulõ väl-lä, et telehvonn olõ-i helistämise massin. Tuu om hoobis sääne massin, miä tege ello kõrrast kipõmbas.

Eräle puhkusõ aigu piässi telehvoni kah puhkusõlõ pandma. No ku tõistmuudu saa ei, sõs tii hindäle kimmä säädüse – telehvoni võtat kapisuhvlist vällä õnnõ õdaku puul tunni, et kaia, kas om olnu mõni tähtsä kõnõ uma perre käest. Ülejäänü päiv är telehvoni putku. Ammuki saatku-i tõisilõ pilte umast elost. Tõõsõ tahtva kah puhada ja näil omma säändsesima lilli ja libli-ga ümbretsõõri. Egäüts puhaku umma puhkamist esi.

MUDA MARI

Telli Uma Leht!

Telli saa ExpressPostist: tellimine.ee/umaleht, tel 617 7717.